
Ivana Đurković¹, Mirjana Stojković^{1,2}, Bojan Marković¹, Sanja Klet¹, Tamara Janić¹, Jovana Babić¹, Biljana Nedeljković Beleslin^{1,2}, Jasmina Cirić^{1,2}, Miloš Žarković^{1,2}

TEŠKA FORMA DISTIROIDNE DERMOPATIJE KOD PACIJENTA SA HIPERTIREOZOM

Sažetak: Grejvsova bolest (GB) je autoimunski poremećaj u čijoj su osnovi patogenetskog mehanizma TSH receptorska antitela. Osim uobičajene kliničke slike hipertireoze, mogu biti prisutne i ekstratiroidne manifestacije. Distiroidna dermopatija je jedna od njih i javlja se kod oko 0.5-4.3% slučajeva, uglavnom kod pacijenata sa već prisutnom distiroidnom orbitopatijom kao najčešćom ekstratiroidnom manifestacijom. Javlja se u različitim formama netestastih edema, plakova, čvorova i retko u obliku elefantijaza. Prikazali smo pacijenta sa tireotoksikozom na terenu GB kod kog je bila prisutna okularna ekstratiroidna manifestacija, kao i distiroidna dermopatija u obliku elefantijaze, koja je dokazana *punch* biopsijom. Na primenu kortikosteroidne terapije kod pacijenta je došlo do značajnog poboljšanja nalaza na očima, kao i poboljšanja dermopatije. Elefantijaza predstavlja najtežu formu ovog oboljenja i može biti rezistentna na bilo koji vid lečenja zbog čega predstavlja veliki terapijski izazov.

Uvod:

Distiroidna dermopatija, poznatija kao pretibijalni miksedem (PTM) zbog svoje lokalizacije, predstavlja retku komplikaciju autoimunske bolesti štitaste žlezde i najčešće je prisutna kod Grejvsove bolesti. Javlja se kod oko 0.5-4.3% slučajeva GB i gotovo uvek je udružena sa orbitopatijom.^{1,2} Glavni patofiziološki supstrat je nagomilavanje glikozaminoglikana (GAG) u dermisu koje luče fibroblasti, stimulisani od strane TSH receptorskih antitela (*TRAb*).^{1,3} Javlja se u različitim formama netestastih edema, plakova, čvorova i, retko, u obliku elefantijaze. Kod oko 20% pacijenata sa dermopatijom mogu biti zahvaćeni i vrhovi prstiju kada se radi o akropahiji.^{1,4}

---

¹ Ivana Đurković, Klinika za endokrinologiju, dijabetes i bolesti metabolizma, Univerzitetski klinički centar Srbije, Beograd, Srbija.

² Univerzitet u Beogradu, Medicinski fakultet, Beograd, Srbija.

Kod pacijenta muškog pola starosti 50 godina septembra 2021. godine su se javile tegobe u vidu edema potkolenica obostrano, sa crvenilom i bolnim senzacijama uz otežano kretanje, inicijalno okarakterisane kao celulitis, da bi potom došlo i do pojave edema šaka. Nakon dve sedmice javili su se obostrani otoci kapaka, hiperemija konjunktiva, iritativne smetnje i dvoslike u svim pravcima pogleda, uz istovremenu pojavu simptoma hipermetabolizma. Dijagnoza hipertireoze na terenu Grejvsove bolesti postavljena je decembra 2021. godine (fT4 34.07 pmol/L; fT3 14.3 pmol/L; TSH <0.002 mIU/L; TRAb >40 IU/L) kada je uvedena tireosupresivna terapija. Tokom hospitalizacije na Klinici za endokrinologiju, dijabetes i bolesti metabolizma UKCS maja 2022. godine učinjena su funkcionalna i morfološka ispitivanja Grejvsove bolesti sa ekstratiroidnim komplikacijama. U fizikalnom nalazu bili su prisutni obostrani otoci i hiperemija kapaka, crvenilo konjunktiva uz otok plika i karunkula (Clinical Activity Score - CAS 4), kao i blaga retrakcija kapaka i proptoza uz lagoftalmus 2 mm na desnom, a 4 mm na levom oku. Motilitet bulbosa bio je ograničen u svim krajnjim pozicijama, izraženije pri elevaciji obostrano i abdukciji desnog oka. Diplopije su bile prisutne u primarnom položaju i u svim pravcima pogleda. Palpatorno štitasta žlezda imponuje lako uvećana. Inspekcijom gornjih ekstremiteta uočeni su edemi i uvećanje šaka sa hiperpigmentovanim promenama i ograničenom pokretljivošću prstiju. Na donjim ekstremitetima uočeno je prisustvo obostranih edema donje trećine natkolenica, potkolenica i stopala nalik elefantijazi, palpatorno tvrde konzistencije sa hiperpigmentovanim poljima uz prisutne beličaste skvame (Slika 1 i 2).

Slika 1 i 2. Obostrani edemi donjih ekstremiteta nalik elefantijazi sa hiperpigmentovanim poljima

Na oftalmološkom pregledu verifikovana je uredna vidna oštrina (VOD cc suo 0.9-1.0, VOS cc suo 1.0) uz nalaz na fundusu OD koji odgovara papiloflebitisu (edem, hemoragije na rubu i peripapilarno, par cotton wool), kao i edem diskusa optičkog nerva i ređe plamenaste hemoragije na OS. Kompjuterizovanim vidnim poljem uočen je lučni skotom gore periferno na OD i nespecifični periferni ispadi sa proširenom slepom mrljom na OS. EHO orbita pokazao je zadebljale unutrašnje prave mišiće oba oka i donji pravi mišić desnog oka. Zbog subjektivnog pogoršanja vida učinjen je ponovni pregled oftalmologa kojim je registrovano pogoršanje vidne oštrine (VOD: cc suo 0.6 k.o. 0.8 VOS: cc suo 0.7 k.o. 1.0). U okviru ispitivanja dermatopatije učinjena je *punch* biopsija promena na potkolenicama, a histopatološki nalaz je ukazao na elemente dermatitisa sa deponovanjem mucina, što bi moglo odgovarati pretibijalnom miksedemu (Tabela 1). Nativna radiografija šaka je bila uredna, dok je u projekciji lateralnog dela distalne falange prvog prsta levog stopala videna koštana destrukcija. Inicijalno je razmišljano u pravcu akropahije koja je međutim isključena naknadnim dobijanjem anamneznog podatka o ranijoj mehaničkoj povredi.

Tabela 1. Histopatološki nalaz kože

Histopatološki nalaz	
Epiderm	pojačana pigmentacija bazalnog sloja
Derm	bledilo superficijalnih slojeva retkularnog derma
	između kolagenih vlakana superficijalnih slojeva retkularnog derma se uočava obilno deponovanje mucina

Slika 3 i 4. Donji ekstremiteti nakon terapije
(smanjenje otoka, manja izraženost hiperkeratoze i hiperpigmentacije)

Zbog GO udružene sa papiloflebitisom, a prema savetu od strane oftalmologa, primenjena je kortikosteroidna pulsna terapija metilprednizolonom (MP) u dozi od 1g u trajanju od 5 dana, a potom je uveden Pronizon u opadajućim dozama po shemi (60, 40, 20, 10 mg u trajanju od po 3 dana). Lokalno na donjim ekstremitetima je primenjena terapija topikalnim steroidima pod okluzijom uz pimekrolimus. Nakon inicijalne pulsne kortikosteroidne terapije (MP 5x1g) došlo je do značajnog poboljšanja papiloflebitisa (resorpcije edema i hemoragija uz smanjenje broja cotton wool), kao i diskretnog smanjenja očnih tegoba, dok su duple slike bile bez poboljšanja. Tada je zabeleženo i smanjenje otoka šaka i potkolenica. Tokom naredne hospitalizacije jula 2022. godine GO se prezentovala kao aktivna, srednje teška zbog čega je nastavljeno lečenje prema standardnom 12-nedeljnom kortikosteroidnom protokolu (MP 6x500mg + 6x250mg u nedeljnim intervalima). Na primenjenu terapiju beleži se poboljšanje očnih tegoba u smislu smanjenja otoka kapaka, crvenila konjunktiva i protruzije očnih jabučica uz povlačenje hemoze i otoka plika i karunkula (CAS 1-2), dok su duple slike zaostale. Uz značajnu redukciju telesne težine (maj 2022. godine 133 kg...novembar 2022. godine 109 kg) beleži se i poboljšanje dermatopatije u vidu smanjenja otoka, manje izraženosti hiperkeratoze i hiperpigmentacije potkolenica (Slika 3 i 4), kao i bolje pokretljivosti u zglobovima.

Diskusija:

Grejvsova bolest je autoimunski poremećaj koji se karakteriše povišenim nivoom cirkulišućih autoantitela na TSH receptore (*TRAb*), pod čijim dejstvom tiroidna žlezda menja svoju morfologiju i funkciju. Osim uobičajene kliničke slike Grejvsove bolesti u vidu hipertireoze, mogu postojati i ekstratiroidni entiteti, kao što su orbitopatija i rede, tiroidna dermatopatija.^{1,3}

Tiroidna dermatopatija, poznata i kao pretibijalni miksedem, jeste retka ekstratiroidna manifestacija i gotovo uvek se javlja zajedno sa orbitopatijom.^{3,5} Lezije na koži su okarakterisane kao hiperpigmentovane, sa hiperkeratoznim promenama, fisurama, ragadama, nepravilne su strukture, nalik na pomorandžinu koru (*peau d'orange*). Najčešće se javljaju bilateralno i dominantno u pretibijalnom regionu, neretko i sa zahvatanjem stopala, kao u slučaju našeg pacijenta. Ovakva lokalizacija se uglavnom vezuje za mehaničke faktore i javlja se pod dejstvom gravitacije, kao i usled dužeg stajanja. Međutim, ove promene se mogu javiti i na drugim mestima, najčešće na onim gde postoji istorija traume.^{1-3,6} U težim slučajevima mogu biti zahvaćeni i vrhovi prstiju, kada govorimo o akropahiji, koja je prisutna kod 20% pacijenata sa dermatopatijom, što se uglavnom vezuje za teže forme orbitopatije.⁴ Pretibijalni miksedem se klasifikuje u 4 glavne forme: difuzni netestasti edem, plak, nodusi i forma nalik elefantijazi. Poslednji oblik viđen kod našeg pacijenta, ujedno i najteži, manifestuje se u vidu multiplih nodularnih formacija, masivnog edema sa

hiperpigmentacijom, dovodi do mehaničke i funkcionalne nesposobnosti i prisutan je kod samo 5% pacijenata sa PTM.^{2,7}

U literaturi se spominje isti mehanizam nastanka obe ekstratiroidne manifestacije te da glavnu ulogu u nastanku i orbitopatije i dermatopatije igraju *TRAb*. Ova antitela stimulišu fibroblaste da proizvode glikozaminoglikane (GAG), koji imaju sposobnost da vežu veću količinu vode dovodeći do edema. U slučaju dermatopatije, GAG se akumuliraju u dermisu, dok se kod orbitopatije isti proces dešava u vezivnom tkivu i intersticijumu orbite.^{1,2}

Biopsija predstavlja važnu dijagnostičku metodu kojom se uzimaju uzorci kože i boje hematoksilinom i eozinom. Ovom metodom mogu se vizualizovati histopatološke karakteristike dermatopatije kao što su taloženje mucina u dermisu, fragmentacija dermalnih kolagenih vlakana, perivaskularna limfocitna infiltracija unutar dermisa uz pridruženu hiperkeratozu. Taloženje mucina se obično može i naknadno potvrditi specifičnim bojenjem (*alcian blue*). Ponekad postavljanje dijagnoze može biti otežano ukoliko nisu prisutni svi histopatološki kriterijumi i u tom slučaju nalaz se korelira sa kliničkom slikom.^{8,9}

PTM se najčešće javlja u blagoj asimptomatskoj formi koja teži spontanoj regresiji i rezoluciji kod polovine obolelih, i kao takav ne zahteva poseban tretman. Češće može predstavljati kozmetički problem i tada se pribegava primeni topikalnih kortikosteroida koji predstavljaju prvi oblik terapije i obično imaju povoljan efekat na tok bolesti.^{2,3} U jednoj studiji sprovedenoj u Indiji¹⁰ pokazano je da plakovi i nodusi predstavljaju forme koje najbolje reaguju na terapiju, kako topikalnim tako i intralezionim kortikosteroidima te se kod njih u velikom procentu slučajeva može očekivati potpuno izlečenje. Međutim, sa povećanjem težine bolesti, uspešnost ove terapije se smanjuje. U izuzetnim slučajevima dermatopatija se može javiti i u obliku koji liči na elefantijazu, kao najteža forma bolesti koja predstavlja i funkcionalni i estetski problem za pacijenta, a ujedno je i najrezistentnija na terapiju. Kod ove forme najčešće se koristi lokalna kompresivna terapija (kompresivne čarape i zavoji), a nekada je potrebno pacijenta uputiti i na fizikalnu terapiju koja može dovesti do značajnog poboljšanja. Dobar rezultat može se postići i primenom sistemske imunomodulatorne terapije.^{2,7,11}

Zaključak:

Prikazali smo pacijenta sa retkom ekstratiroidnom manifestacijom Grejvsove bolesti, tiroidnom dermatopatijom u formi nalik na elefantijazu koja ujedno predstavlja i najtežu formu ovog oboljenja. Budući da često može biti rezistentna na bilo koji vid lečenja, predstavlja veliki terapijski izazov. U prikazanom slučaju nije došlo do potpunog izlečenja, tegobe kod pacijenta i dalje perzistiraju, međutim značajno su manjeg stepena u poređenju sa periodom pre započinjanja terapije.

Reference:

1. Davies TF, Laurberg P, Bahn RS. Hyperthyroid Disorders. In: Melmed S, Polonsky KS, Larsen PR, Kronenberg HM, editors. *Williams Textbook of Endocrinology*. 13th ed. Philadelphia: Elsevier; 2016. p.369-415.
2. Fatourech V. Pretibial Myxedema. *Am J Clin Dermatol*. 2005;6(5):295-309.
3. Bartalena L, Fatourech V. Extrathyroidal manifestations of Graves' disease: a 2014 update. *J Endocrinol Invest*. 2014;37(8):691-700.
4. Reddy SV, Gupta SK, Jain M. Dermopathy of Graves' disease: Clinico-pathological correlation. *Indian J Endocrinol Metab*. 2012;16(3):460-2.
5. Fatourech V, Bartley GB, Eghbali-Fatourech GZ, Powell CC, Ahmed DD, Garrity JA. Graves' dermatopathy and acropachy are markers of severe Graves' ophthalmopathy. *Thyroid*. 2003;13(12):1141-4.
6. Nguyen VB, Nguyen VVH, Van Le C, Linh PNT, Thi XN, Vo TT. Pretibial myxedema in Grave's disease: A case report and treatment review of the literature. *Clin Case Rep*. 2024;12(2):e8478.
7. Lee JH, Park SM, Lew BL, Sim WY. Pretibial Myxedema Presenting as Severe Elephantiasis. *Ann Dermatol*. 2018;30(5):592-6.
8. Cohen B, Cadesky A, Jaggi S. Dermatologic manifestations of thyroid disease: a literature review. *Front Endocrinol (Lausanne)*. 2023;14:1167890.
9. Dhali TK, Chahar M. Thyroid dermatopathy-a diagnostic clue of hidden hyperthyroidism. *Dermatoendocrinol*. 2015;6(1):e981078.
10. Sendhil Kumaran M, Dutta P, Sakia U, Dogra S. Long-term follow-up and epidemiological trends in patients with pretibial myxedema: an 11-year study from a tertiary care center in northern India. *Int J Dermatol*. 2015;54(8):e280-6.
11. Kim WB, Mistry N, Alavi A, Sibbald C, Sibbald RG. Pretibial Myxedema: Case Presentation and Review of Treatment Options. *Int J Low Extrem Wounds*. 2014;13(2):152-4.